

ПАТЕНТНИЙ ЗАХИСТ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Полікарпов А. О.

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

Патентний захист є одним із головних інструментів правової охорони інновацій. Він передбачає надання винахідникам виключних прав на використання технічного рішення протягом обмеженого часу в обмін на його публічне розкриття. Така система діє як соціальний контракт між автором і суспільством, стимулюючи науково-технічний прогрес.

На міжнародному рівні базовим актом є Угода TRIPS [1], яка встановлює мінімальні стандарти охорони: новизна, винахідницький рівень і промислова придатність. Стаття 28 TRIPS гарантує патентовласникам виключні права на виготовлення, використання та реалізацію запатентованої продукції. Важливим також є принцип пріоритету заявок (Паризька конвенція), що сприяє захисту прав у кількох юрисдикціях.

З економічної точки зору, патенти виконують функцію інвестиційного стимулу. Вони дозволяють повернути витрати на дослідження і розробки (R&D - Research and Development), залучати венчурне фінансування, а також монетизувати інтелектуальну власність через ліцензування. Зокрема, транснаціональні компанії формують великі патентні портфелі, які виступають як активи, інструменти конкурентної боротьби або захист від судових позовів.

У макроекономічному контексті, ефективна система патентного захисту сприяє залученню іноземних інвестицій, розвитку високотехнологічного експорту й зростанню ВВП. У той же час TRIPS передбачає обмеження прав у разі суспільної необхідності – наприклад, у сфері охорони здоров'я чи етики.

Отже, патентне право відіграє важливу роль не лише як правовий інструмент, а й як важіль економічного зростання, технологічного розвитку та міжнародної інтеграції.

Література:

1. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 06 грудня 2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text (дата звернення: 18.04.2025)